

A CMR fuvarlevél funkciói a logisztikai és nemzetközi kereskedelmi folyamatokban

Bevezetés

A nemzetközi kereskedelem és a hozzá kapcsolódó logisztikai folyamatok számos okmány alkalmazását követelik meg annak érdekében, hogy azok zökkenőmentesen és a jogszabályoknak megfelelően bonyolódjanak le. Ezek közül egyre nagyobb jelentőséggel bír a nemzetközi közúti fuvarozásban használt CMR fuvarlevél (CMR – Consignment Note), melynek kibővült szerepét és funkcióit mutatja be a tanulmány. A CMR fuvarlevél feladata napjainkban már nem korlátozódik kizárólag a klasszikus fuvarokmány definíciójára – amely szerint az okmány bizonyítékként szolgál arra, hogy a fuvarozó az adott küldeményt az okmányban meghatározott mennyiségben és minőségben átvette fuvarozásra, a fuvarozási szerződés megkötésére és a fuvarozási feltételekre –, használják kereskedelmi szerződési feltételek teljesítési igazolásaként és egyre többször hatósági ellenőrzések és eljárások esetében is bizonyító erejű okmányként. Mindezek kérdéseket vetnek fel a CMR fuvarjogi egyezményben meghatározott és szabályozott CMR fuvarlevéllel kapcsolatosan, amelynek kiállítását a fuvarjogi egyezmény nem is teszi kötelezővé. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a gyakorlatban a CMR fuvarlevelet a közúti fuvarozás mellett milyen más gazdasági események dokumentumaként használják.

Anyag és módszer

Jelen tanulmány elsődlegesen a közúti fuvarokmány, ezen belül a CMR fuvarlevél használatát előíró jogszabályi környezet, valamint a kapcsolódó szakmai szervezetek és hatóságok ajánlásai, állásfoglalásai alapján készült. Célja egy olyan kutatás megalapozása, amely összefüggésében elemzi, hogy a gazdaság szereplői hogyan használják a CMR fuvarlevelet, valamint az alkalmas-e arra, amire alkalmazni szeretnék.

---

¹ Főiskolai docens, PhD, Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Kar; e-mail cím: horvath.annamaria@kkk.bgf.hu.

Eredmények

A következőkben három aspektus alapján vizsgáljuk a CMR fuvarlevél szerepét a gazdasági folyamatokban, mégpedig mint a közúti fuvarozás okmánya, a hatósági ellenőrzésekhez, eljárásokhoz kapcsolódó dokumentáció, valamint mint kereskedelmi okmány.

A közúti fuvarozás okmánya

A Magyarországon végzett fuvarozáshoz kapcsolódó okmányt elsődlegesen a 2013. évi új Polgári Törvénykönyv (Ptk.) V. törvény 6:258. §-a szabályozza, mint főszabály, így a közúti fuvarlevél használatát is. A Ptk. nem teszi kötelezővé a fuvarlevél kiállítását, de a feladó jogosult kérni a fuvarozótól az átvétel igazolását, amely lehet fuvarlevél vagy egyszerű átvételi igazolás, formáját a fuvarozó jogosult kiválasztani. A fuvarlevél továbbra sem érvényességi kelléke a fuvarozási szerződésnek, de ellenkező bizonyításig igazolja a szerződés létrejöttét, a küldemény átvételét, fenntartás hiányában a küldemény megfelelő külső állapotát, valamint a küldemény mennyiségét, amennyiben mindkét fél (feladó és fuvarozó) aláírta (Vékás 2013).

Magyarországon a Ptk. mellett a közúti fuvarozás okmányát szabályozó jogszabály a 261/2011. (XII. 7.) Kormányrendelet – A díj ellenében végzett közúti árutovábbítási, a saját számlás áruszállítási, valamint az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállítási és a saját számlás személyszállítási tevékenységről, továbbá az ezekkel összefüggő jogszabályok módosításáról, amely szerint díj ellenében végzett közúti árutovábbítás esetén kötelező a fuvarlevél kiállítása, mivel tehergépjármű forgalomban csak fuvarlevéllel vehet részt. Az említett Kormányrendelet meghatározott adattartalommal, szigorú számadású okmányként definiálja a közúti fuvarlevelet, amelyet az üzembentartónak, vagy írásbeli felhatalmazás alapján a gépjárművezetőnek kell kiállítania valamint eseményszerűen vezetnie.

Fontos azonban kiemelni, hogy nemzetközi forgalomban végzett közúti fuvarozásra a Ptk., valamint a hivatkozott Kormányrendelet csak annyiban alkalmazható, amennyiben a nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, azaz nemzetközi közúti fuvarozás esetében a CMR Egyezmény az irányadó. (CMR: Convention relative au Contrat de Transport International de Marchandises par Route), amelyet 1956-ban Genfben kötöttek, és Magyarország az 1971. évi 3. törvényerejű rendelettel iktatta törvénybe.)

A CMR Egyezmény 4. cikke alapján a közúti fuvarozási szerződésről CMR fuvarlevelet állítanak ki, azonban a CMR fuvarlevél kiállítása nem kötelező, a fuvarozási szerződésnek nem érvényességi kelléke, hiánya vagy

szabálytalansága nem érinti a fuvarozási szerződés meglétét és annak érvényességét. Az egyezmény értelmében a CMR fuvarlevél a küldemény továbbításához kapcsolódó okmány. A CMR Egyezmény a fuvarlevél formátumát nem, adattartamát viszont szabályozza. Fontos itt kiemelni, hogy a CMR Egyezmény a kötelező adattartalom mellett a 6. cikk 3. pontja alapján megengedi, hogy a Felek minden egyéb célszerűnek vélt adatot bevezethetnek.²

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy közúton végzett, ADR³ (Accord européen concernant le transport international des marchandises dangereuses par route – Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás) hatálya alatt fuvarozott veszélyesáru-küldemény esetében meghatározott okmányoknak kell a tehergépjárművön lenniük, amelyek közül az egyik a közúti fuvarokmány (ld. ADR 5.4 fejezet). Bár a szabályozás nem nevesíti a CMR fuvarlevet, de nemzetközi forgalom esetében lényegében „kötelezővé” teszi azt, sőt még meghatározza a fuvarokmányok információtartalmát, bizonyos esetben azok sorrendjét, valamint a nyelvezetét is szabályozza, amit viszont a CMR Egyezmény nem tesz meg.

Az előzőekben arra mutattunk rá, hogy a CMR fuvarlevél nem kötelező okmánya a közúti fuvarozásnak, ettől függetlenül mind a feladó, mind a címzett szempontjából hiánya jelentős nehézséget okoz a fuvarozáshoz kapcsolódó tevékenységek követése és dokumentálása szempontjából. Ennek alátámasztására rávilágítunk néhány területre – a teljesség igénye nélkül –, amelyek indokolják a CMR fuvarlevél használatát a fuvarozó és a feladó szempontjából.

CMR fuvarlevél kiállítása fontos a fuvarozó szempontjából, mivel a fuvarozói felelősség megállapításához kapcsolódó dokumentum (pl. küldeményátvételkor a rávezetett fuvarozói fenntartás esetén mentesülhet a fuvarozó a felelősség alól). Emellett bizonyítékként szolgál a fuvarozó számára a küldemény átvételéről (minőség és mennyiség), eleget téve így a CMR Egyezményben előírt ellenőrzési kötelezettségének. A CMR Egyezmény alapján főszabályként a feladónak van ún. utólagos rendelkezési joga. Ennek gyakorlását a feladói példánnyal teheti meg, így a fuvarozó ez alapján tudja ellenőrizni annak szabályosságát. A Magyar Közúti Fuvarozók Egyesülete (MKFE) felhívja tagjai figyelmét arra, hogy több országban, így Magyarországon is a CMR fuvarlevél ellenőrzési okmány, a tehergépjárművön kell tartani, helytelen kitöltése és hiánya büntetést vonhat maga után⁴. Végül érdemes azt is kiemelni, hogy a CMR fuvarlevél teljesítési igazolásként is szolgál arra vonatkozóan, hogy a fuvarozó a küldeményt kiszolgáltatta a címzett részére.

---

2 A gyakorlatban használt fuvarlevélsablont az IRU (International Road Transport Union – Közúti Fuvarozók Nemzetközi Érdekvédelmi Szervezete) dolgozta ki.

3 A hivatkozott jogszabály hatálya 2015. 06. 30. A veszélyesáru-fuvarozás szabályai közúti fuvarozás esetében két évente változnak.

4 Ld. bővebben a Nemzeti Közlekedési Hatóság információit a Közúti közlekedési szolgáltatók ellenőrzéséről (www.nkh.gov.hu).

A CMR fuvarlevél kiállítása fontos a feladó szempontjából is, hiszen amennyiben egyik eredeti példánya a feladónál van, ellenkező bizonyításig egyrészt a CMR fuvarlevélbe bevezetett fuvarozóval jött létre a fuvarozási szerződés,⁵ másrészt a CMR fuvarlevélbe beírt fuvarozási feltételek betartása (pl. hőmérséklet) a fuvarozási szerződés feltételei közé sorolható.

Hatósági ellenőrzésekhez, eljárásokhoz kapcsolódó dokumentáció

A következőkben azt foglaljuk össze a teljesség igénye nélkül, hogy milyen hatósági ellenőrzéshez vagy eljáráshoz kapcsolódóan van szükség CMR fuvarlevél alkalmazására, kiállítására.

1. *Kabotázstevékenység igazolása.* Az Európai Parlament és a Tanács 1072/2009/EK Rendelete tartalmazza a közúti fuvarozás kabotázsműveletének szabályait, mely szerint 2010. 05. 14-étől 7 napon belül legfeljebb 3 kabotázsműveletet lehet végrehajtani befejezett nemzetközi fuvarozási fuvarfeladatot követően. A kabotázstevékenységet igazolni szükséges, amiről a közúti fuvarozónak kell gondoskodnia. Ez azt jelenti, hogy valamennyi kabotázsműveletben érintett fuvarfeladatot dokumentálni kell megadott információtartalommal. Ezen adatoknak fuvarokmányon kell szerepelniük, azaz CMR fuvarlevélen (www.mkfe.hu).
2. *CEMT engedély ellenőrzése.* A 261/2011. (XII. 7.) Kormányrendelet szerint a CEMT engedélyt magyarországi felrakás helyén a feladónak, magyarországi lerakás helyén a címzettnek kell bemutatnia. A feladónak/címzettnek a fuvarnaplóról vagy az engedélyről fénymásolatot kell készítenie, és azt a magyarországi felrakás vagy lerakás helyén vagy a címzett telephelyén a fuvarlevélhez (CMR fuvarlevélhez) csatoltan egy évig meg kell őriznie, valamint a hatóság kérésére be kell mutatnia.
3. *Adómentes értékesítés a Közösségen belül.* Termék más tagállamba történő kiszállításának igazolásmódja a Közösségen belüli adómentes értékesítés esetén alapvetően a CMR fuvarlevél (lehet más hitelt érdemlő okmány), amely tartalmazza a vevő átvételt igazoló nyilatkozatát. Olyan fuvarokmány, amely a szállításra vonatkozó releváns adatokat a fuvarlevél kitöltésére vonatkozó szabályok szerinti részletezésben nem tar-

---

⁵ Szerződött és tényleges fuvarozó meghatározása nem csak a fuvarlevélbe bevezetett adatok alapján történik.

talmazza (pl. feladó, átvevő adatai, áru átvételének, kiszolgáltatásának pontos helye), nem alkalmas a kiszállítás igazolására (NAV-állásfoglalás, 2013).

4. *Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) -szám igazolása.* A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) a termék fuvarozását végző személyt nyilatkozattételre kötelezheti többek között az EKÁER-számról is. A fuvarozást végző személy az EKÁER-számról nyilatkozatot tehet bármilyen formában, akár szóban is. Azonban az adózási okiratok, bizonyítékok elsődlegesen írásbeli dokumentumok, ezért az ellenőrzést jelentősen megkönnyíti, ha az EKÁER-szám a fuvarokmányon, pl. a CMR fuvarlevélén rögzítve van (www.ekaer.nav.gov.hu).
5. *Vámformaságok.* A vámkezeléshez kapcsolódóan számos kereskedelmi okmány szükséges, és ebben jelentős szerepe van a fuvarokmányoknak is. Amennyiben a küldemény továbbítása közúti fuvarozással valósul meg, úgy a CMR fuvarlevél jelenti ezt az okmányt. Vám elé állítás esetében – azaz a vámhatóság értesítése arról, hogy az áru megérkezett a rendeltetési helyre vagy indul a rendeltetési helyről – az áru bejelentése gyűjtőnyilatkozattal történik (alapvetően elektronikus úton), ami lehet olyan fuvarozási okmány, amely tartalmazza az azonosítási adatokat, így pl. a CMR fuvarlevél. Emellett a vámeljáráásokat (a szabadforgalomba helyezést, a felfüggesztő eljárásokat [árutovábbítás, gazdasági eljárások], valamint a kivitelt) vámáru-nyilatkozat benyújtásával kell kezdeményezni (szintén elektronikus úton). Ebben az esetben a csatolandó okmányok között minden esetben megtalálható a fuvarokmány, így közúti fuvarozás esetében a CMR fuvarlevél.

Kereskedelmi okmány

A tanulmány utolsó részében a CMR fuvarlevél szerepét a nemzetközi kereskedelmi szerződésekben gyakran alkalmazott kereskedelmi szokvány, az Incoterms® 2010 szerint tekintjük át.⁶ Ennek A/8, valamint B/8 pontját vizsgáljuk, amely a teljesítési okmányra vonatkozik, azt határozza meg, hogy az eladónak és a vevőnek ezzel kapcsolatosan milyen kötelezettségei vannak. Mivel közúti fuvarozással foglalkozunk, így kizárólag az omnimodális klauzulákra térünk ki.

---

6 Fontos itt kiemelni, hogy az okmányok ellenében történő fizetés, pl. akkreditív használata esetében is van jelentősége a CMR fuvarlevélnek, mint kereskedelmi okmánynak. Például a CIB Bank akkreditív nyitásához szükséges okmányként elfogadja a CMR fuvarlevelet, mivel az tanúsítja az áru feladását, a fuvarozót, a fuvar átvételét, a címzettet, valamint a fuvarparitást.

EXW (megnevezett teljesítési hely) esetében az eladónak nincs kötelezettsége a vevő felé teljesítést igazoló okmányt kiállítani. Ezzel szemben a vevő köteles az eladónak a teljesítésről igazolást adni, de nem írja elő, hogy ennek valamilyen fuvarokmánynak kell lennie (természetesen lehet az is).

FCA (megnevezett hely) esetében az eladó köteles a vevőnek a szokásos igazolást átadni arról, hogy az árut átadták, de ennek nem kell fuvarokmánynak lennie. Azonban ha a vevőnek fuvarokmányra van szüksége (pl. CMR fuvarlevélre), azt a vevőnek kell beszereznie, de ebben az eladónak a vevő költségére/kockázatára segítséget kell nyújtania. Mindez azt jelenti, hogy alapvetően az EXW és az FCA esetében a CMR fuvarlevél nem jelenik meg, mint teljesítést igazoló okmány, kivéve az FCA esetében, amennyiben azt a vevő igényli.

CPT/CIP (megnevezett rendeltetési hely) esetében, ha szokásos, márpedig ez közúti forgalomban így van, az eladónak saját költségére a szerződött fuvarozással kapcsolatosan fuvarokmányt kell kiállítania. Ebben az esetben azonban érdemes kiemelni egy részt az A/8 pontból: „Ha ebben megállapodtak, vagy szokásos, az okmánynak azt is lehetővé kell tennie, hogy a vevő kiváltsa az árut a fuvarozótól megnevezett rendeltetési helyen, és lehetővé kell tennie, hogy a vevő eladja a fuvarozás alatt lévő árut az okmánynak egy következő vevőre történő átruházásával vagy a fuvarozónak adott értesítéssel” (Incoterms® 2010: 38). A CMR fuvarlevél tulajdonságai alapján fontos tudni, hogy a fuvarozó a címzett rovatban lévő fél részére fog kiszolgáltatni, azaz a vevő akkor tudja kiváltani, ha a címzett rovat megfelelően van kitöltve. Azonban a CMR fuvarlevél nem értékpapír, így az okmány átruházásával nem lehet értékesíteni a küldeményt. Amennyiben a vevő közúti fuvarozás közben szeretné továbbértékesíteni az árut, akkor a közúti fuvarozót az utólagos rendelkezési jog alapján értesíteni kell, ha más földrajzi ponton kell kiszolgáltatnia, de ezt főszabályként a feladó (ebben az esetben az eladó, aki a közúti fuvarozóval a fuvarozási szerződést megkötötte) teheti meg, vagy a CMR fuvarlevélben erről a jogáról le kell mondania.

Az ún. „D” kaluzulák esetében (DAT, DAP, DDP) az eladó kötelezettsége olyan fuvarokmány kiállítása, amely lehetővé teszi a vevő számára, hogy az árut átvegye, azaz közúti fuvarozás esetében a vevő által megadott címetet a CMR fuvarlevél megfelelő rovatába kell bevezetni, mivel a közúti fuvarozó a címzett rovatban szereplő félnek szolgáltat ki.

Összegzés

Jelen tanulmányban rávilágítottunk arra, hogy a CMR fuvarlevél a közúti fuvarozáshoz kapcsolódó funkcióján túl számos egyéb gazdasági és hatósági területen vált egyre fontosabb okmánnyá. Ez részben köszönhető annak, hogy az áru fuvarozási teljesítményt tekintve mind hazánkban, mind Európában a közúti fuvarozás jelentősége

a legnagyobb, de annak is, hogy a szabályozási környezet – a küldemény továbbításán túl – más, közvetetten kapcsolódó funkciókkal is „felruházta”. Ez utóbbi esetben viszont fel kell hívni arra is a figyelmet, hogy a CMR Egyezményt 1956-ban hirdették ki, azóta érdemi változtatása nem történt, így nem garantálható, hogy minden igényt maradéktalanul ki tud elégíteni a CMR fuvarlevél. Ezért fontos ismerni az okmány funkcióit, hogy alkalmas-e arra, amire használni szeretnénk. Mindezen kérdések egy következő tanulmány részét képezhetik majd.

Irodalomjegyzék

2013. V. évi törvény a Polgári Törvénykönyvről

261/2011. (XII. 7.) Kormányrendelet – a díj ellenében végzett közúti árutovábbítási, a saját számlás áruszállítási, valamint az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállítási és a saját számlás személyszállítási tevékenységről, továbbá az ezekkel összefüggő jogszabályok módosításáról

A veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról szóló európai megállapodás (ADR) „A” és „B” melléklete (2013)

Az Európai Parlament és a Tanács 1072/2009/EK Rendelete (2009. október 21.) – a nemzetközi közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályairól

Egyezmény a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről, 1971. évi 3. törvényerejű rendelet

www.ekaer.nav.gov.hu/articles/view/ekaer-szammal-kapcsolatos-tudnivalok (letöltés: 2015. 03. 12.)

Incoterms® 2010 magyar nyelvű változata, ICC Hungary

Nemzeti Adó- és Vámhivatal állásfoglalása (NAV): Termék más tagállamba történő kiszállítása igazolásának módja Közösségen belüli adómentes értékesítés esetén 2013. 06. 19. (Letöltés: 2015. 01. 12.)

Vékás L. (szerk.) (2013): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Budapest: Complex Jogi és Üzleti Tartalom-szolgáltató Kft., XXXVIII. fejezet.

www.mkfe.hu tagoknak szóló ajánlásai (letöltés: 2015. 01. 12.)